

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

દિલ્લી સરકારની રાજ્ય (ભ્રષ્ટાચાર વિરોધી શાખા) અને અન્ય

વિરુદ્ધ

ડો. આર. સી. આનંદ અને અન્ય

એપ્રિલ ૧૫, ૨૦૦૪

[દોરાઈસ્વામી રાજુ અને અરિજિત પાસચાત, ન્યાયાધીશો]

ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮; કલમ ૧૯ / ઓલ ઈન્ડિયા

ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૯૯; શેડ્યુલ-૧૧ /

ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩; કલમ ૪૮૨:

કરારના નવીનીકરણ માટે કર્મચારી દ્વારા સપ્લાયર પાસેથી ગેરકાયદેસર

લાંચની માંગણી – વાતચીતનું ટેપ-રેકોર્ડિંગ – ફરિયાદ – ભ્રષ્ટાચાર વિરોધી

બ્યુરોએ છટકું ગોઠવ્યું, કર્મચારીને રંગે હાથે પકડ્યો – તેને સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યો – કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલય અને સેન્ટ્રલ વિજિલન્સ કમિશન દ્વારા કાર્યવાહી માટે મંજૂરીની ભલામણ કરવામાં આવી ન હતી – મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કરતા સંસ્થાના પ્રમુખે સસ્પેન્શનનો આદેશ રદ કર્યો, જોકે તે ગવર્નિંગ બોડી/ઓથોરિટી દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવે તેને આધીન હતો – જોકે, સંબંધિત ઓથોરિટીએ પ્રમુખના આદેશને મંજૂર કર્યો નહિ – આદેશને પડકારવામાં આવ્યો – હાઈકોર્ટ દ્વારા મંજૂર કરાયો અને ઠરાવ્યું કે ઓથોરિટી પ્રમુખના નિર્ણયને રદ કરી શકે નહિ – અપીલ પર, ઠરાવ્યું: હાઈકોર્ટે ખોટી ધારણા પર કાર્યવાહી કરી કે પ્રમુખ દ્વારા લેવાયેલો નિર્ણય મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીની ક્ષમતામાં હતો, પરંતુ નિયમો હેઠળ મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી ગવર્નિંગ બોડી હતી – પ્રમુખની કોઈ ભૂમિકા નહોતી – પ્રમુખના આદેશથી અલગ થવા માટે ઓથોરિટી દ્વારા કારણો નોંધવા જરૂરી નહોતું – ઓથોરિટીએ રેકૉર્ડ પરની તમામ સામગ્રી અને પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લીધા હોવાથી, તેના દ્વારા પસાર કરાયેલો આદેશ કાયદાની જરૂરિયાતને પૂર્ણ કરે છે – તેથી, હાઈકોર્ટનો ચુકાદો કાયદેસર નથી અને તેને રદ કરવામાં આવે છે – કેસના ગુણદોષ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો નથી – ટ્રાયલ કોર્ટે કાયદા અનુસાર કાર્યવાહી કરવી – નિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા.

ઓલ ઇન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ (સંસ્થા) ને સામગ્રી સપ્લાય કરતા એક કોન્ટ્રાક્ટરે પ્રતિવાદી નંબર ૧ સામે ફરિયાદ દાખલ કરી હતી કે તે કરારના નવીનીકરણ માટે ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરી રહ્યા હતા. આ સંબંધમાં, ફરિયાદકર્તાએ પોતાની અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ વચ્ચેની વાતચીતનું ટેપ-રેકોર્ડિંગ કર્યું હતું અને ભ્રષ્ટાચાર વિરોધી શાખાનો સંપર્ક કર્યો હતો. તેણે એક છટકું ગોઠવ્યું અને પ્રતિવાદી નંબર ૧/કર્મચારીને રંગે હાથે પકડ્યો અને તેને સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યો. તે દરમિયાન, અપીલકર્તાએ ભૂલ કરનાર કર્મચારી પર કાર્યવાહી કરવા માટે મંજૂરી માંગી. સંસ્થાએ બદલામાં ભારત સરકારના કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલય અને કેન્દ્રીય તકેદારી પંચ પાસેથી કેટલીક સ્પષ્ટતાઓ માંગી. તેમણે કર્મચારી પર કાર્યવાહી કરવા માટે મંજૂરી આપી નહિ. સંસ્થાના પ્રમુખે સસ્પેન્શનના આદેશને રદ કરતો એક આદેશ પસાર કર્યો, જોકે તે ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવે તેને આધીન હતો. જોકે, ગવર્નિંગ બોડીએ મંજૂરી આપી અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને સસ્પેન્ડ કર્યો. આનાથી નારાજ થઈને, તેણે એક રિટ પિટિશન દાખલ કરી અને હાઈકોર્ટે આદેશને રદ કર્યો. તેથી, આ વર્તમાન અપીલ દાખલ કરવામાં આવી.

અપીલકર્તા દ્વારા એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે ગવર્નિંગ બોડી પ્રતિવાદી નંબર ૧ ના સંબંધમાં નિયુક્તિ ઓથોરિટી તેમજ શિસ્તબદ્ધ ઓથોરિટી હોવાથી, ફક્ત તેને જ તેના પર કાર્યવાહી કરવા માટે મંજૂરી આપવાનો અધિકાર

છે, અને સંસ્થાના પ્રમુખની કોઈ ભૂમિકા નહોતી તેથી ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા પ્રમુખના અભિપ્રાયથી અલગ થવા માટે કારણો નોંધવા જરૂરી નહોતું.

પ્રતિવાદીએ રજૂઆત કરી કે ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા પ્રમુખના અભિપ્રાયને અવગણવો જોઈએ નહિ અને કર્મચારી પર કાર્યવાહી કરવા માટે મંજૂરી આપતી વખતે ગવર્નિંગ બોડી માટે તેના મનનો ઉપયોગ કરવો અનિવાર્ય હતું.

અપીલને આંશિક રીતે મંજૂર કરતા, કોર્ટે ઠરાવ્યું કે:

૧.૧. હાઈકોર્ટે એવી ધારણા પર કાર્યવાહી કરી કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ તેના પોતાના સ્વતંત્ર મનનો ઉપયોગ કરવો પડે છે, અને પ્રમુખ દ્વારા તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેમણે ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા તેની મંજૂરી માંગી હતી. આ અભિગમ સ્પષ્ટપણે ખોટો હતો કારણ કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી ગવર્નિંગ બોડી હતી અને પ્રમુખ નહિ. જ્યારે વૈધાનિક નિયમો હેઠળ મંજૂરી આપવા માટે સક્ષમ સત્તાધિકારી ગવર્નિંગ બોડી છે અને તે બોડી નિર્ણય લે છે ત્યારે પ્રમુખ દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાયથી અલગ થવા માટે કારણો નોંધવા જરૂરી નહોતું જેની કાયદેસર રીતે કોઈ ભૂમિકા નહોતી. વૈધાનિક નિયમો દ્વારા તેમની પોતાની ભૂમિકાઓ, વિષયો અને મુદ્દાઓને સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરીને કરવામાં આવેલ સત્તાઓની ફાળવણીને કોઈપણ ધારણાઓ અથવા પાયાવિહોણી પૂર્વધારણાઓ પર અવગણી શકાય નહિ. કાયદામાં અથવા

કોઈપણ નિર્માણના સિદ્ધાંતમાં નિયમો હેઠળ નિયુક્ત સત્તાધિકારી દ્વારા તેના પોતાના પર સત્તાના સ્વતંત્ર ઉપયોગ પર કોઈપણ પ્રતિબંધો લાદવાનું કોઈ સમર્થન નથી. પ્રમુખ ગવર્નિંગ બોડીની સ્વતંત્રતાને તેના અભિપ્રાય વ્યક્ત કરીને અથવા મંજૂરીને આધીન એક કામચલાઉ આદેશ પસાર કરીને અવરોધી અથવા અવરોધિત કરી શકે નહિ, જેમાં વૈધાનિક નિયમો હેઠળ તેની કોઈ ભૂમિકા જ નહોતી. હાઈકોર્ટ દ્વારા ખોટી રીતે ધારવામાં આવ્યું તેમ કોઈપણ પ્રકારની મંજૂરીનો પ્રશ્ન જ નહોતો. [૧૬૭-એ-બી-સી-ડી-ઈ-એફ-જી]

૧.૨. મંજૂરીની કાયદેસરતા મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી અને મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા ટેપ રેકૉર્ડના ટ્રાન્સક્રિપ્ટ સહિત તમામ સંબંધિત તથ્યો, સામગ્રી અને પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે તે હકીકત પર આધાર રાખશે. વિચારણાનો અર્થ મતનો ઉપયોગ કરવો થાય છે. મંજૂરીના આદેશમાં સ્પષ્ટપણે જાહેર થવું જોઈએ કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ તેની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા પુરાવા અને અન્ય સામગ્રીઓને ધ્યાનમાં લીધી છે. આ હકીકત સંબંધિત ફાઈલોને કોર્ટ સમક્ષ મૂકીને બાહ્ય પુરાવા દ્વારા પણ સ્થાપિત કરી શકાય છે કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા તમામ સંબંધિત તથ્યોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા હતા. હાઈકોર્ટ સમક્ષ વર્તમાન અપીલકર્તાના કાઉન્ટર એડ્વોકેટમાં સ્પષ્ટપણે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે ગવર્નિંગ બોડી, મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા તેના નિર્ણય પર પહોંચતા પહેલા

સંબંધિત પાસાઓની નોંધ લેવામાં આવી હતી. આમ ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા પસાર કરાયેલો આદેશ કાયદાની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરવામાં કોઈપણ રીતે ઉણપવાળો છે તેવું કહી શકાય નહિ. તેથી, હાઈકોર્ટનો ચુકાદો બચાવ કરી શકાય તેવો નથી અને તેને રદ કરવામાં આવે છે. તે સ્પષ્ટતા કરવામાં આવે છે કે કેસના ગુણદોષ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો નથી. સ્પેશિયલ જજ સમક્ષ પેર્સિડિંગ મામલો હવે કાયદા અનુસાર આગળ વધશે – નિર્દેશો જારી કરવામાં આવ્યા છે.

[૧૬૮-સી-ડી-ઈ-એફ]

જસવંત સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય, AIR (૧૯૫૮) SC ૧૨૪; બિહાર રાજ્ય વિ. પી.પી. શર્મા, (૧૯૯૨) સપ ૧ SCC ૨૨૨ અને મનસુખલાલ વિક્રમદાસ ચૌહાણ વિ. ગુજરાત રાજ્ય, (૧૯૯૭) ૭ SCC ૬૨૨, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

કલ્પનાથ રાય વિ. રાજ્ય, (સીબીઆઈ દ્વારા), (૧૯૯૭) ૮ SCC ૭૩૨, નો સંદર્ભ લેવામાં આવ્યો.

ક્રિમિનલ અપીલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન : ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૪૭૮ ઓફ ૨૦૦૪.

૨૭.૫.૨૦૦૩ ના દિલ્હી હાઈકોર્ટના સીઆરએલ. ડબલ્યુ. પી. નંબર ૨૬૦ ઓફ ૨૦૦૦ ના ચુકાદા અને આદેશથી.

અપીલકર્તા વતી રાજીવ શર્મા અને શ્રીમતી અનિલ કટિયાર.

પ્રતિવાદી વતી કે. રામામૂર્તિ, શ્રી રામ જે. થલાપથી, જી.ડી. ગુપ્તા, શ્રીમતી શૂભા નાગરાજન, સુધીર નંદરાજોગ, મુકુલ ગુપ્તા, એકામ અલી અને અંકુર જૈન.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ અરિજિત પાસચાત દ્વારા આપવામાં આવ્યો.

રજા મંજૂર કરવામાં આવી.

પડકારાયેલા ચુકાદા દ્વારા દિલ્હી હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેંચે ઠરાવ્યું કે પ્રતિવાદી નંબર ૧-કર્મચારી વિરુદ્ધ કાર્યવાહી કરવા માટે ઓલ ઇન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ (ટૂંકમાં 'એઈમ્સ') ની ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા આપવામાં આવેલી મંજૂરી કાયદેસર રીતે કાયદેસર નહોતી. તદનુસાર, ઉક્ત મંજૂરીને અનુસરીને કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટનો મત હતો કે જ્યારે ગવર્નિંગ બોડીના અધ્યક્ષ પ્રમુખે સૂચવ્યું હતું કે મંજૂરી આપવામાં આવવી ન જોઈએ, ત્યારે ગવર્નિંગ બોડી માટે મંજૂરી આપવાનો આદેશ પસાર કરવો

યોગ્ય નહોતો. પ્રમુખે આ બાબતને ગવર્નિંગ બોડી સમક્ષ મૂકવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો, ત્યારે બાદમાં ફક્ત તે પ્રશ્નની તપાસ કરવી અનિવાર્ય હતી અને જો વિપરીત મત લેવાનો હોય, તો તે મતનો ઉપયોગ દર્શાવતા કારણભૂત આદેશ પસાર કરવાને આધીન હતો. તે કરવામાં ન આવ્યું હોવાથી, ગવર્નિંગ બોડીનો આદેશ નબળો હતો અને તેને રદ કરવાને પાત્ર હતો. વધુમાં, જે સસ્પેન્શનનો આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને ચાલુ રાખવામાં આવ્યો હતો, તેને આ આધાર પર રદ કરવામાં આવ્યો કે તે લાંબા સમય સુધી તેની ચાલુ રાખવાની જરૂરિયાતની સમીક્ષા કર્યા વિના ચાલુ રહ્યો હતો.

પાયાનો પ્રશ્ન એ છે કે શું ગવર્નિંગ બોડીના નિર્ણયમાં કોઈ ખામી હતી, તેથી તથ્યપૂર્ણ પૃષ્ઠભૂમિનો સંક્ષિપ્ત સંદર્ભ પૂરતો હશે.

૮.૫.૧૯૯૮ ના રોજ, સગીર અહમદ ખાન દ્વારા કરવામાં આવેલા આરોપોના આધારે પ્રતિવાદી નંબર ૧ સામે ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હતી જે એઈમ્સને સામગ્રી સપ્લાય કરતા હતા. ફરિયાદમાં આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ રહીકરણના આદેશની સમીક્ષા કરવા અને કરારના નવીનીકરણ દ્વારા વધુ સપ્લાય કરવા માટે ઓર્ડર આપવા માટે ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરી હતી. ફરિયાદકર્તાએ પોતાની અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ વચ્ચે રેકૉર્ડ કરેલી વાતચીત ધરાવતી ટેપની કેસેટ્સ રજૂ કરી. તેનો ટ્રાન્સક્રિપ્ટ તૈયાર

કરવામાં આવ્યો અને રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવ્યો. ૨૦.૭.૧૯૯૮ ના રોજ, ફરિયાદકર્તાએ પ્રતિવાદી નંબર ૧ સાથે સમય અને પૈસાની રકમ નક્કી કર્યા પછી ભ્રષ્ટાચાર વિરોધી શાખા (ટૂંકમાં 'એસીબી') નો સંપર્ક કર્યો. ફરિયાદકર્તાએ એસીબીના એક અધિકારી સમક્ષ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- ની ચલણી નોટો રજૂ કરી. તપાસ અધિકારીએ ઘણા મેમો તૈયાર કર્યા, નોટોની સંખ્યા નોંધી અને નોટો પર ફેનોલ્ફથાલીન પાવડર લગાવ્યો અને ફરિયાદકર્તા અને પંચ સાક્ષીઓને સ્વીકારવાની પ્રક્રિયા વિશે જણાવ્યું. છટકું ગોઠવવા માટે વધારાના પુરાવા એકત્રિત કરવા માટે દૂરસ્થ ટેપ રેકૉર્ડિંગ સિસ્ટમનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. રેકૉર્ડ કરેલી વાતચીતના આધારે અને પ્રતિવાદી નંબર ૧ દ્વારા પૈસા સ્વીકાર્યા પછી, પુનઃપ્રાપ્તિ કરવામાં આવી હતી અને સોડિયમ કાર્બોનેટના રંગહીન દ્રાવણમાં ફેનોલ્ફથાલીનની હાજરી દર્શાવતા સકારાત્મક પરીક્ષણો નોંધવામાં આવ્યા હતા. ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી તરફથી હાથ ધોવા અને પેન્ટના ખિસ્સા ધોવા અંગે પણ સકારાત્મક અહેવાલ મળ્યો હતો. જોકે અન્ય વ્યક્તિ માટે પણ આવી જ પ્રક્રિયાનો હેતુ હતો, તે સાકાર થઈ શકી નહિ કારણ કે એઈમ્સ ખાતેની પરિસ્થિતિ હિંસક બની ગઈ હતી.

૨૯.૭.૧૯૯૮ ના આદેશ દ્વારા પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને એઈમ્સ દ્વારા ૨૦.૭.૧૯૯૮ થી સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યો. અપીલકર્તા નંબર ૧ એ પ્રતિવાદી નંબર ૧ પર કાર્યવાહી કરવા માટે એઈમ્સને મંજૂરી માટે વિનંતી કરી. એઈમ્સએ

કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલય અને કેન્દ્રીય તકેદારી પંચ (ટૂંકમાં 'સીવીસી') પાસેથી કેટલીક સ્પષ્ટતાઓ માંગી. તેમણે કાર્યવાહી કરવા માટે મંજૂરી આપવાની ભલામણ કરી નહિ. એઈમ્સના પ્રમુખે ૨૨.૩.૨૦૦૦ ના રોજ સસ્પેન્શનનો આદેશ રદ કરતો એક આદેશ પસાર કર્યો, અને ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા મંજૂરીને આધીન કાર્યવાહી માટે મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કર્યો.

૩.૪.૨૦૦૦ ના રોજ, ગવર્નિંગ બોડીએ ૨૨.૩.૨૦૦૦ ના પ્રમુખના આદેશને રદ કરતો એક આદેશ પસાર કર્યો અને પરિણામે પ્રતિવાદી નંબર ૧ ને સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યો.

૧૭.૪.૨૦૦૦ ના રોજ, પ્રતિવાદી નંબર ૧ એ બંધારણ, ૧૯૫૦ (ટૂંકમાં 'બંધારણ') ના કલમ ૨૨૬ હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ (ટૂંકમાં 'સંહિતા') ના કલમ ૪૮૨ સાથે વાંચીને ૩.૪.૨૦૦૦ ના આદેશને રદ કરવા અને અન્ય રાહતો માંગવા માટે એક ફોજદારી રિટ પિટિશન દાખલ કરી. પ્રતિવાદી નંબર ૧ નું વલણ એ હતું કે કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયનો અભિપ્રાય એઈમ્સની ગવર્નિંગ બોડી પર બંધનકર્તા છે. એકવાર એઈમ્સના પ્રમુખે સત્તાનો ઉપયોગ કરી લીધા પછી, ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા તેની ફરીથી વિચારણા કરવી યોગ્ય નહોતું અને મંજૂરી આપતી વખતે ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા મતનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો નહોતો. ગવર્નિંગ બોડી સમક્ષ ટેપ રેકૉર્ડ કરેલી વાતચીત અથવા એસીબીના

અહેવાલનો ટ્રાન્સક્રિપ્ટ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હોવાથી સસ્પેન્શન ચાલુ રાખવું અને મંજૂરી આપવી તે ખરાબ હતું. દિલ્લી પોલીસને રિટ પિટિશનર સામે કેસ નોંધવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નહોતો કારણ કે તે કેન્દ્ર સરકારના કર્મચારી હતા અને સીવીસી અને કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયના અભિપ્રાય મુજબ સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશન (ટૂંકમાં 'સીબીઆઈ') દ્વારા મંજૂરી મોકલવામાં આવી હોવી જોઈએ.

વર્તમાન અપીલકર્તાઓએ કાઉન્ટર એફિડેવિટ દ્વારા જવાબ દાખલ કર્યો , જેમાં એવું વલણ અપનાવવામાં આવ્યું કે યોગ્ય વિચારણા પછી મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને મંજૂરીને ન્યાયી ઠેરવવા માટે પૂરતા પુરાવા હતા. ૨૮.૪.૨૦૦૦ ના રોજ સ્પેશિયલ જજ ત્રીસ હજારી, દિલ્લીની કોર્ટમાં પણ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તેની નોંધ લેવામાં આવી હતી, તેથી રિટ પિટિશનર કોઈપણ રાહત મેળવવા માટે હકદાર નહોતો. તે પણ વધુમાં દર્શાવવામાં આવ્યું કે એન.સી.ટી. સરકારના ગૃહ વિભાગના મંત્રાલય દ્વારા જારી કરાયેલા નોટિફિકેશનને ધ્યાનમાં રાખીને એસીબી પાસે અધિકારક્ષેત્ર છે. હાઈકોર્ટે રિટ એપ્લિકેશનને મુખ્યત્વે આ આધાર પર મંજૂર કરી કે ગવર્નિંગ બોડી એઈમ્સના પ્રમુખના નિર્ણયને રદ કરી શકે નહિ અને મંજૂરી આપવા માટે કોઈ સામગ્રી નહોતી કારણ કે ગવર્નિંગ બોડી સમક્ષ રેકૉર્ડ રજૂ કરવામાં આવ્યા નહોતા તે આકારણી કરવા માટે કે શું તે મંજૂરી આપવા માટે યોગ્ય કેસ હતો.

અપીલના સમર્થનમાં, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે હાઈકોર્ટનો અભિગમ સ્પષ્ટપણે ખોટો છે. ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ (ટૂંકમાં 'અધિનિયમ') ની કલમ ૧૯ સંબંધિત અધિકારીઓને દૂર કરવા માટે સક્ષમ સત્તાધિકારીઓનો સંદર્ભ આપે છે. વર્તમાન કેસ કલમ ૧૯ ની પેટા-કલમ (૧) ના કલમ (સી) દ્વારા આવરી લેવામાં આવ્યો છે. ઓલ ઇન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ એક્ટ, ૧૯૫૬ (ટૂંકમાં 'એક્ટ') ની કલમ ૨૯ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ ૨૫ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૯૯ ના નોટિફિકેશન દ્વારા, નિયમો અમલમાં લાવવામાં આવ્યા અને નિયમોને "ઓલ ઇન્ડિયા ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મેડિકલ સાયન્સિસ રેગ્યુલેશન્સ, ૧૯૯૯ (ટૂંકમાં 'નિયમો')" કહેવામાં આવે છે. સંસ્થામાં વિવિધ પોસ્ટ્સ માટે નિયુક્તિ, શિસ્તબદ્ધ અને અપીલ સત્તાધિકારીઓ સંબંધિત શેડ્યુલ II માં, તે સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે કે "ડિરેક્ટર" સિવાયની ગ્રુપ 'એ' પોસ્ટ્સ માટે, નિયુક્તિ ઓથોરિટી ગવર્નિંગ બોડી છે, અને વિવિધ ઇન્ડના સંદર્ભમાં શિસ્તબદ્ધ ઓથોરિટી ગવર્નિંગ બોડી છે સિવાય કે ઇન્ડ (i) થી (iv) માટે જેના માટે ફક્ત પ્રમુખ જ સંબંધિત સત્તાધિકારી છે. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિ હોવાને કારણે, જ્યાં સુધી પ્રતિવાદી નંબર ૧ નો સંબંધ છે, ફક્ત ગવર્નિંગ બોડી પાસે જ મંજૂરીના પ્રશ્ન પર નિર્ણય લેવાનો અધિકાર હતો. જાણે કે નિર્ણય પ્રમુખનો હતો અને તેને ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા મંજૂર કરવાનો હતો તેમ હાઈકોર્ટે કાર્યવાહી કરી. મંજૂરીનો કોઈ પ્રશ્ન નહોતો કારણ કે

સંપૂર્ણ સત્તાઓ ફક્ત ગવર્નિંગ બોડીમાં જ રહેલી હતી અને પ્રમુખની કોઈ ભૂમિકા નહોતી. દંડ અને શિસ્તબદ્ધ સત્તાધિકારીઓ સંબંધિત સેન્ટ્રલ સિવિલ સર્વિસીસ ક્લાસિફિકેશન કંટ્રોલ એન્ડ અપીલ રૂલ્સ (ટૂંકમાં 'સીસીએ રૂલ્સ'), ખાસ કરીને ભાગ વી ના સંદર્ભમાં દર્શાવવામાં આવ્યું કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ પર મોટો દંડ લાદવાનો હતો. તેથી, ફક્ત ગવર્નિંગ બોડી પાસે જ મંજૂરી આપવાનો અધિકારક્ષેત્ર હતો. પ્રમુખના અભિપ્રાયથી અલગ થવા માટે કોઈ કારણો નોંધવાનો પ્રશ્ન નહોતો, કારણ કે તે કાયદામાં આવશ્યકતા નથી. મંજૂરીનો ખ્યાલ હાઈકોર્ટ દ્વારા ખોટી રીતે રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.

જવાબમાં શ્રી કે. રામામૂર્તિ, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂઆત કરી કે જોકે ગવર્નિંગ બોડી પાસે મંજૂરી આપવાનો અધિકારક્ષેત્ર હતો, તેમ છતાં પ્રમુખના અભિપ્રાયને હળવાશથી અવગણવો જોઈએ નહિ અને જેમ કે આ કોર્ટે મનસુખલાલ વિઠ્ઠલદાસ ચૌહાણ વિ. ગુજરાત રાજ્ય [૧૯૯૭ (૭) SCC ૬૨૨] માં નોંધ્યું છે, મંજૂરી આપવી એ માત્ર એક ઔપચારિકતા નથી, અને મતનો ઉપયોગ કરવો અનિવાર્ય હતું.

અમને હાઈકોર્ટના ચુકાદા પરથી જણાય છે કે તેણે એવી ધારણા પર કાર્યવાહી કરી કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ તેના પોતાના સ્વતંત્ર મતનો ઉપયોગ કરવો પડે છે, અને પ્રમુખ દ્વારા તેનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને

તેમણે ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા તેની મંજૂરી માંગી હતી. આ અભિગમ સ્પષ્ટપણે ખોટો છે. મંજૂરી આપનાર બોડી પ્રમુખ નહોતા અને તે ગવર્નિંગ બોડી હતી. પ્રતિવાદી નંબર ૧ ના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આ સ્થિતિ સ્વીકારવામાં આવી છે અને વૈધાનિક નિયમોના શેડ્યુલ II માં સમાવિષ્ટ વિશિષ્ટ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને તેના પર વિવાદ કરી શકાય નહિ. પરંતુ તેમના મતે, પ્રમુખે તેમના મંતવ્યો વ્યક્ત કર્યા હોવાથી, અલગ દૃષ્ટિકોણ લેવા માટે કારણો દર્શાવવા જોઈએ. આવી દલીલો સ્પષ્ટપણે કોઈ પાયા વગરની છે. જ્યારે વૈધાનિક નિયમો હેઠળ મંજૂરી આપવા માટે સક્ષમ સત્તાધિકારી ગવર્નિંગ બોડી છે અને તે બોડી, જેમ કે આ કિસ્સામાં નિર્ણય લે છે ત્યારે પ્રમુખ દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાયથી અલગ થવા માટે કારણો નોંધવા જરૂરી નહોતું જેની કાયદેસર રીતે કોઈ ભૂમિકા નહોતી. વૈધાનિક નિયમો દ્વારા તેમની પોતાની ભૂમિકાઓ, વિષયો અને મુદ્દાઓને સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરીને કરવામાં આવેલ સત્તાઓની ફાળવણીને કોઈપણ ધારણાઓ અથવા પાયાવિહોળી પૂર્વધારણાઓ પર કાયદેસર રીતે અવગણી શકાય નહિ. જ્યાં સુધી પ્રમુખને ગવર્નિંગ બોડી માટે ફક્ત નિર્ધારિત અને ફાળવેલી બાબતોમાં કોઈ વ્યક્તિગત ભૂમિકા ભજવવાની નહોતી અને ગવર્નિંગ બોડીનો નિર્ણય કોઈપણ બોડીના નિર્ણયની જેમ સામૂહિક હોવો જોઈએ, ત્યાં સુધી પ્રમુખ ગવર્નિંગ બોડીને તેની સત્તાઓનો ઉપયોગ કેવી રીતે કરવો તે નિર્દેશ આપી શકે નહિ કે ગવર્નિંગ બોડી પ્રમુખ દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા અભિપ્રાયથી અલગ થવા માટે કારણો સાથે વ્યવહાર કરવા અને આપવા

માટે કોઈપણ રીતે બંધાયેલી નથી, જે, ઉપર નોંધ્યું તેમ, વૈધાનિક નિયમોના પ્રકાશમાં તે કરી શક્યો નહોત. કાયદામાં અથવા કોઈપણ નિર્માણના સિદ્ધાંતમાં નિયમો હેઠળ નિયુક્ત સત્તાધિકારી દ્વારા તેના પોતાના પર સત્તાના સ્વતંત્ર ઉપયોગ પર આવા કોઈપણ પ્રતિબંધને લાદવાનું કોઈ સમર્થન નથી. પ્રમુખ ગવર્નિંગ બોડીની સ્વતંત્રતાને તેના અભિપ્રાય વ્યક્ત કરીને અથવા મંજૂરીને આધીન એક કામચલાઉ આદેશ પસાર કરીને અવરોધી અથવા અવરોધિત કરી શકે નહિ, જેમાં વૈધાનિક નિયમો હેઠળ તેની કોઈ ભૂમિકા જ નહોતી.

મંજૂરી એ "મંજૂર" ક્રિયાપદનું સંજ્ઞા છે. તેનો અર્થ મંજૂર કરવાનો, પુષ્ટિ કરવાનો અને મંજૂરી આપવાનો અધિનિયમ થાય છે. "મંજૂર" અભિવ્યક્તિનો અર્થ ઔપચારિક રીતે મંજૂર કરવો અને સ્વીકારવું થાય છે. તેનો અર્થ સંમતિ, મંજૂરી અથવા ઔપચારિક મંજૂરી વ્યક્ત કરીને અનુરૂપ થવું થાય છે. "મંજૂર" નો અર્થ એ છે કે અનુકૂળ અભિપ્રાય રાખવો અથવા વ્યક્ત કરવો, સંતોષકારક તરીકે સ્વીકારવું. વર્તમાન કિસ્સામાં, હાઈકોર્ટ દ્વારા ખોટી રીતે ધારવામાં આવ્યું તેમ કોઈપણ પ્રકારની મંજૂરીનો પ્રશ્ન જ નહોતો.

હાઈકોર્ટ સમક્ષ વર્તમાન અપીલકર્તાના કાઉન્ટર એફિડેવિટમાં સ્પષ્ટપણે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા તેના નિર્ણય પર પહોંચતા પહેલા સંબંધિત પાસાઓની નોંધ લેવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટે એ આધાર પર કાર્યવાહી

કરી હોય તેવું લાગે છે કે મૂળભૂત સામગ્રી, અથવા પુરાવા એટલે કે આક્ષેપિત ટેપ વાતચીત, ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા પ્રમુખના અભિપ્રાયથી અલગ થવા માટે તેના પોતાના સ્વતંત્ર અભિપ્રાય રચવા માટે જોવામાં આવી ન હોવાથી, મંજૂરી કાયદાની વિરુદ્ધ હતી. કલ્પનાથ રાય વિ. રાજ્ય (સીબીઆઈ દ્વારા) (૧૯૯૭ (૮) SCC ૭૩૨) માં, આ કોર્ટે સ્પષ્ટપણે અવલોકન કર્યું હતું કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ નિષ્ણાતોના અહેવાલની રાહ જોવી જરૂરી નથી. મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ ફક્ત એ જોવાનું છે કે ફરિયાદમાં જાહેર થયેલા તથ્યો પ્રાથમિક દષ્ટિએ ગુનાનું કમિશન જાહેર કરે છે કે નહિ. ટેપ વગેરેનું વાસ્તવિક ઉત્પાદન ટ્રાયલ દરમિયાન પુરાવાનો વિષય છે અને આ તબક્કે તેને હાથ ધરવા જરૂરી નથી. તે સાચું છે કે પ્રતિવાદી નંબર ૧ ના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા દલીલ કરવામાં આવી છે તેમ, મંજૂરી આપવી એ ખાલી ઔપચારિકતા નથી.

તેથી, મંજૂરીની કાયદેસરતા મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રી અને મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા ટેપ રેકૉર્ડના ટ્રાન્સક્રિપ્ટ સહિત તમામ સંબંધિત તથ્યો, સામગ્રી અને પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા છે તે હકીકત પર આધાર રાખશે. વિચારણાનો અર્થ મતનો ઉપયોગ કરવો થાય છે. મંજૂરીના આદેશમાં સ્પષ્ટપણે જાહેર થવું જોઈએ કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારીએ તેની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા પુરાવા અને અન્ય સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધી છે. આ હકીકત સંબંધિત ફાઇલોને કોર્ટ સમક્ષ મૂકીને

બાહ્ય પુરાવા દ્વારા પણ સ્થાપિત કરી શકાય છે કે મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી દ્વારા તમામ સંબંધિત તથ્યોને ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા હતા. [જુઓ જસવંત સિંહ વિ. પંજાબ રાજ્ય (AIR ૧૯૫૮ SC ૧૨૪) અને બિહાર રાજ્ય વિ. પી.પી. શર્મા (૧૯૯૨ સપ(૧) SCC ૨૨૨)].

મનસુખલાલના કેસ (ઉપરોક્ત) માં આ સ્થિતિનો પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો હતો. ગવર્નિંગ બોડી દ્વારા ૩.૪.૨૦૦૦ ના રોજ પસાર કરાયેલા આદેશને કાયદાની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરવામાં કોઈપણ રીતે ઉણપવાળો છે તેવું કહી શકાય નહિ. પ્રતિવાદી નંબર ૧ વતી હાઈકોર્ટના આદેશને ન્યાયી ઠેરવવા માટે અન્ય કોઈ મુદ્દો રજૂ કરવામાં આવ્યો નહોતો.

ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં હાઈકોર્ટનો ચુકાદો બચાવ કરી શકાય તેવો નથી અને તેને રદ કરવામાં આવે છે. સ્પેશિયલ જજ સમક્ષ પેઝિંગ મામલો હવે કાયદા અનુસાર આગળ વધશે. અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અમે કેસના ગુણદોષ પર કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો નથી, જે ટ્રાયલ દરમિયાન સક્ષમ કોર્ટ સમક્ષ આરોપના વાસ્તવિક પુરાવા સાથે સંબંધિત છે.

ઉપર જણાવેલી હદ સુધી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

અપીલ આંશિક રીતે મંજૂર કરવામાં આવી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.